

2. Bohuslavskaya V. Yu. (2019). Innovatsiini zasoby teoretychnoi pidhotovky vesluvalnykiv na baidarkakh i kanoe na etapi pochatkovoї pidhotovky. Molod ta olimpiyskyi rukh: Zbirnyk tez dopovidei XII Mizhnarodnoi konferentsii molodykh vchenykh, 17 travnia 2019 roku. Kyiv, Ukraine..

3. Hrylovska I. V. (2021). Teoretychni i metodychni osnovy monitoryngu yakosti osvity profesiinoї pidhotovky maibutnykh kvalifikovanykh robotnykiv. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora pedahohichnykh nauk za spetsialnistiu 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoї osvity» (01 «Osvita / Pedahohika»). Natsionalnyi aviatsiinyi universytet, MON Ukrainy, Kyiv, Ukraine. 549.

4. Hryban H. P. (2020). Fizychnye vykhovannia: problemy ta perspektyvy: monohrafiia za zahalnoi redaktsiieiu prof. H. P. Hrybana. Zhytomyr: Ruta, Ukraine. 384.

5. Hryban H. P., Tkachenko P. P. (2019). Otsinka yakosti znan u studentiv pislia zastosuvannia metodyky rozvytku sylovykh yakosteı zasobamy hyrovoho sportu. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova. Serii № 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport, 3 K (110)19, 165–168.*

6. Kovalov I. M. (2021). Formuvannia hotovnosti kursantiv KhNUVS, yaki spetsializuiutsia v borotbi sambo ta dziudo do zmahalnoi diialnosti. *Aktualni problemy rozvytku sluzhbovykh, prykladnykh, tradytsiinykh ta skhidnykh yedynoborstv*: zb. nauk. pr. za materialamy KhV Mizhnar. nauk.-metod. konf. prysviach. pamiaty kand. ped nauk, prof. Bizina Viktora Petrovycha. MVS Ukrainy, Kharkiv, nats. univer-t. vnutr. sprav, nauk. Park «Nauka ta bezpeka». Kharkiv, Ukraine. 36–39.

7. Sampan V. V., Stasiuk R. M. (2019). Efektyvnist vykorystannia zmahalnykh tekhnichnykh dii v dziudo. *Innovatsiini tekhnologii v systemi pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia i sportu VI Mizhnarodna naukovo-metodychna konferentsiia: zbirnyk tez dopovidi*. Sumy: SumDU, Ukraine. 101–103.

8. Tyshchenko V. O. (2017). Kontrol trenuvalnoi ta zmahalnoi diialnosti komand vysokoi kvalifikatsii z handbolu : monohrafiia. Zaporizhzhia: Status; Ukraine. 462.

9. Tyshchenko V. O., Kovalenko Yu. O., Lisenchuk H. A. (2019). Problemy teoretychnoi pidhotovky v tsyklichnykh vydakh sportu (na prykladi plavannia). *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu, 2, 25–30.*

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).88

УДК 373:796

Харченко-Баранецька Л.Л.

кандидатка наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
Херсонський державний університет, м. Херсон
ORCID: 0000-0002-0829-6630

Кострікова К.С

кандидатка педагогічних наук, викладачка
Херсонський державний університет, м. Херсон
ORCID: 0000-0002-1388-3311

ФОРМУВАННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В РАМКАХ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Терміни "олімпійська освіта" та "олімпізм" охоплюють різноманітні освітні ініціативи, спрямовані на дітей та молодь у закладах загальної середньої освіти. У статті представлено критичний аналіз цих ініціатив, а також огляд відповідної вторинної літератури, включаючи невелику, але значну кількість досліджень, які розвивають справжню критику олімпійської освіти та олімпізму. Частково викриваються історичні події розвитку олімпійського руху які ототожнюються з розвитком освітнього простору сьогодення, що оточує ідеалістичну олімпійську освіту, з акцентом на загалом беззаперечній цінності олімпізму як ключового інструменту у формуванні характеру та моральному вихованні. Розглянуто програму впровадження олімпійських цінностей в освітній процес школярів України, а також виявлено приховані та явні корпоративні меседжі, закладені в цих матеріалах. Для вивчення організації педагогічного процесу в закладах загальної середньої освіти було проаналізовано освітню програму навчальних закладів, які прагнуть кинути виклик гегемонії олімпійської індустрії в закладах освіти, що є науковою новизною сьогодення. Олімпійська освіта, поєднуючи ідеї загальнолюдських цінностей, пропонує різні методи їх реалізації. Проаналізовано роль олімпізму у сфері освітніх відносин з точки зору олімпійської освіти. **Мета роботи:** проаналізувати вплив впровадженої в навчально-виховний процес освітньої програми, яка базується на принципах олімпізму, на формування олімпійських цінностей у молодших школярів закладів загальної середньої освіти України. **Висновки.** У разі, якщо олімпійські цінності знаходять відображення в поведінці дітей молодшого шкільного віку, можна вважати, що виховний процес досяг результатів, а педагогічний процес олімпійської освіти забезпечує розвиток олімпійського руху.

Ключові слова: освіта, олімпізм, освітня програма, освітні компоненти, олімпійська освіта, олімпійські принципи, виховання.

Kharchenko-Baranetckaiia L., Kostrikova K. Formation of Olympic values in younger schoolchildren within the educational process in institutions of general secondary education in Ukraine. The terms "Olympic education" and "Olympism" cover a variety of educational initiatives aimed at children and youth in general secondary education. The article presents a critical analysis of these initiatives, as well as a review of the relevant secondary literature, including a small but significant number of studies that develop a genuine critique of Olympic education and Olympism. The history of the Olympic movement is partially revealed and identified with the development of the educational space surrounding idealistic Olympic education, with an emphasis on the generally undeniable value of Olympism as a key tool in character formation. The program for introducing Olympic values into the educational process of Ukrainian schoolchildren is considered, and the hidden and explicit corporate messages embedded in these materials are identified. The authors looked at the educational program of educational institutions that try to challenge the hegemony of the Olympic industry in educational institutions to study how the pedagogical process works in general secondary education institutions. This is a scientific novelty of our time. Olympic education, combining the ideas of universal values, offers various methods of their realization.

Purpose: to analyze the implementation of an educational program based on the principles of Olympism in the educational space of general secondary education institutions. **Conclusions.** If Olympic values are reflected in the behavior of primary school children, it can be assumed that the educational process has achieved results, and that the pedagogical process of Olympic education ensures the development of the Olympic movement.

Keywords: education, Olympism, educational program, educational components, Olympic education, Olympic principles, upbringing.

Постановка проблеми. Ідею миру та освіти у душі олімпізма пропагував на початку ХХ століття, видатний вчений, педагог, філософ П'єр де Кубертен. Однак, зі своїми ідеями миру Кубертен пов'язував етичну місію, яка тоді, як і зараз, була центральною для олімпійського руху і – якщо він хотів досягти успіху – освіта повинна була привести до політичної освіти. На порозі 20-го століття Кубертен намагався досягти освіченого інтернаціоналізму шляхом культивування нешовіністичного націоналізму [4, с. 24]. Саме зв'язок між націоналізмом і міжнародним миром й дотепер залишається одностороннім, оскільки завжди розглядався як протиріччя в термінах, які формують складний мирний етнос і захоплення олімпізмом. Від самого початку Кубертен мріяв про взаємодію між націями, об'єднаними ентузіазмом миру та інтернаціоналізмом, який би наклав церемоніальну печатку на їхні мирні амбіції. Пройшли часи, а ідея, запропонована П'єром де Кубертенем від самого початку вийшла за рамки організації освітнього процесу в душі олімпізма [4, с. 5].

В ХХІ столітті людство пізнало спорт у гармонійній взаємодії фізичних та інтелектуальних навичок, щоб він – у мистецькому, естетичному обрамленні – зробив важливий внесок у людське щастя. Учасники Олімпійських ігор наразі виступають моделями молодого покоління, яке змінюється кожні чотири роки, а освіта та виховання виступають принципом гармонійно розвиненої особистості [2; 4].

До того як термін "олімпійська освіта" увійшов в олімпійський лексикон у 1970-х роках, поняття "олімпійська освіта" не з'являлося в літературі. У той час Міжнародна олімпійська академія та Олімпійська солідарність надавали та підтримували різні освітні програми. Однак ці програми надавали лише базову інформацію для просування знань, пов'язаних з Олімпійськими іграми, таких як олімпійська історія та церемонії, і були зосереджені в основному на покращенні результатів та адміністрування [4, с. 15-35]. Більше того, у багатьох ситуаціях перемога і досягнення високих результатів на Олімпійських іграх або для них вважається кінцевою метою для спортсменів, керівних органів влади та відповідних організацій на національному та міжнародному рівнях.

Етап розвитку України як демократично розвиненої країни, що дотримується європейських освітніх стандартів, визначає найважливіші принципи теоретичних концепцій і практичної діяльності закладів загальної середньої освіти, які спрямовані на формування високоморальної особистості, пропонуючи загальнолюдські і духовні принципи. Найважливішим завданням сучасної педагогіки та освіти є необхідність повернення до витоків культури, традицій і цінностей, які є вирішальними чинниками розвитку молодого покоління, що сприятиме формуванню професійного, активного суспільства, ефективна здібна особистість. Одним з його ключових напрямків діяльності є проведення освітніх кампаній, спрямованих на дітей та підлітків життєвих навичок і здатності приймати рішення для запобігання порушенням принципів компетентного навчання та життя [1; 3]. На національному рівні деякі країни почали замислюватись над сучасними проблемами гармонійного розвинення особистості під час розробки освітніх програм. В результаті чого, було включено до курікулуму закладів загальної середньої освіти України засоби впровадження олімпійського руху.

Аналіз літературних джерел. Прогресивні тенденції сучасної освіти на основі олімпійських цінностей свідчать про гуманістичну спрямованість, проголошуючи фізкультурно-оздоровчу діяльність важливим чинником всебічного розвитку особистості. Ці теми обговорюють В. Агєєва, В. Видріна, Г. Деметер, В. Ейхель, Х. Еміген, К. Кулінкович, Н. Пономарьов, Н. Печерський, В. Платонов, Н. Попов, В. Родиченко, А. Солакова, П. Стеновой, В. Столбов, В. Столярова, Ю. Сімаков, А. Суник, Ю. Талалаєва, К. Ульріх, В. Усакова, Ю. Фомін, Ю. Філатов, Л. Фіногенова та ін. Питання впровадження елементів олімпійської освіти в процес навчання і виховання як позитивного

чинника гуманізації суспільства відображено в працях багатьох дослідників країни: М. Булатова, О. Вацеба, В. Єрмолова, Н. Москаленко, С. Матвєєва, О. Томенко та ін.

Мета дослідження – проаналізувати вплив впровадженої в навчально-виховний процес освітньої програми, яка базується на принципах олімпізма, на формування олімпійських цінностей у молодших школярів закладів загальної середньої освіти України.

Об'єкт дослідження – навчально-виховний процес молодших школярів в закладах загальної середньої освіти України.

Предмет дослідження – формування олімпійських цінностей молодших школярів в ході навчально-виховного процесу.

Обговорення результатів дослідження. Олімпійський рух пройшов через низку криз, таких як допінгові скандали, хабарництво, корупція, комерціалізація та гендерна дискримінація, що свідчить про більшу потребу в освітній політиці. Виховання в дусі олімпізма є одним із ефективних засобів просування олімпійських цінностей, поширення олімпійського руху та його історії та сучасних знань, а також важливою основою формування здібностей (соціальних, екологічних, психологічних, здоров'язберігаючих тощо) та набуття необхідних навичок (критичне мислення, креативність, ініціатива, вирішення проблем і робота в команді тощо) [6, с. 167].

Щоб досягти цієї мети, ми провели метаописовий аналіз. Мета-нарративний підхід був розроблений для того, щоб мати справу з гетерогенними сукупностями знань або галузями дослідження. Він являє собою якісний еквівалент методів мета-аналізу, які дозволяють дослідникам адресувати кількісні дані, отримані з різних джерел. Мета-нарративний підхід виявляється найбільш корисним у сфері, де існує розмаїття епістемічних традицій та методологічних парадигм. Цей інноваційний підхід був започаткований Грінхалг та її колегами, і в першу чергу використовувався в галузі досліджень у сфері охорони здоров'я, і широке застосування цей інноваційний метод знайшов й у спортивній сфері [2, с. 74].

Використовуючи метод статистичного аналізу результатів експертного оцінювання, ми виявили достовірність результатів впровадження методики формування олімпійської цінності серед дітей молодшого шкільного віку в навчальному процесі молодших школярів [6, с. 168-170].

Результати підходу індивідуальної семантичної різниці з використанням відсотків наведено в окремих таблицях для кожного заданого параметра: «Виховна година», «Олімпійський урок», «Виховна година на зміну від Олімпійського уроку».

Таблиця 1

Середньогрупові значення чинників за параметрами «Виховна година», «Олімпійський урок», «Виховна година на зміну від олімпійського уроку» (ЕГ у %)

Параметри	Чинники									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
«Олімпійський урок»	90	82	54	87	51	86	87	91	88	81
«Виховна година»	72	87	48	87	40	62	88	73	86	76
«Виховна година на відміну від олімпійського уроку»	64	84	49	82	59	67	53	88	51	61

Середньогрупові значення за чинниками, які необхідні для узагальнення результатів нашого дослідження в експериментальній групі, наведені в таблицях 1 та 2.

Отримані значення дозволяють зробити конкретний висновок про наявність суттєвої відмінності нормативного співвідношення за позицією «Виховна година на зміну від Олімпійського уроку». Після використання t-критерію Ст'юдента для порівняння середніх відсоткових показників факторів параметрів «Виховна година» та «Олімпійський урок» було виявлено, що результати двох параметрів істотно не відрізняються, тобто можуть бути відсутніми різниця між різницею параметрів «Виховна година» та «Олімпійський урок» (див. рис. 1 та рис. 2).

Таблиця 2

Середньогрупові значення чинників за параметрами «Виховна година», «Олімпійський урок», «Виховна година на зміну від олімпійського уроку» (КГ у %)

Параметри	Чинники									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
«Олімпійський урок»	92	86	52	88	50	75	89	82	88	80
«Виховна година»	76	87	50	87	47	61	89	69	85	76

«Виховна година на відміну від олімпійського уроку»	63	47	50	53	57	66	53	68	50	57
---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Враховуючи, що ця позиція відрізняється від двох попередніх тим, що порівнює якість загальноосвітніх годин з курсами з використанням олімпійських цінностей (на скільки відсотків різняться загальноосвітні години та олімпійські курси), зауважте, що 50% у відповіді означає - немає різниці; відхилення в бік збільшення відсотка - певний відсоток навчального часу більше відповідає цій ознаці, ніж олімпійська навчальна програма; ухил у бік зниження - ця особливість характерна для олімпійської програми, а не для звичайної навчальної програми.

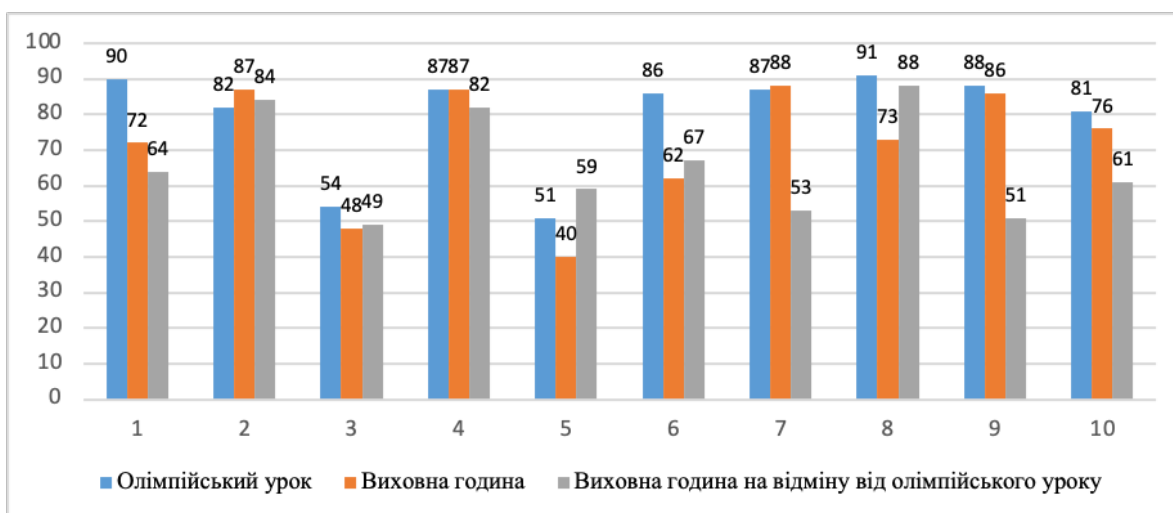

Рис. 1. Середньо відсоткові показники за образами параметрами «Виховна година» та «Олімпійський урок» (ЕГ у %)

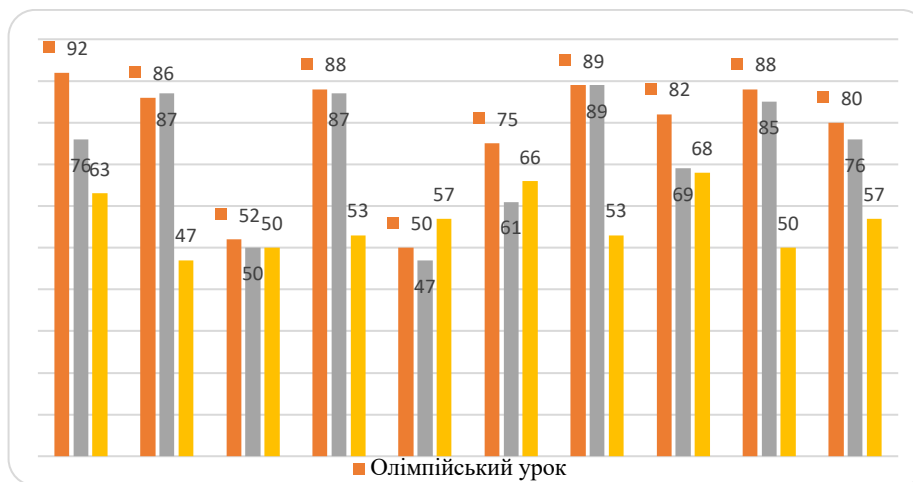

Рис. 2. Середньо відсоткові показники за образами параметрами «Виховна година» та «Олімпійський урок» (КГ у %)

Отже, згідно з результатами дослідження, навчальна програма, реалізована з використанням олімпійських цінностей, суттєво відрізняється від звичайної навчальної програми за трьома аспектами: 1) Оцінка (всебічна привабливість) ~ 18% в експериментальній групі та 16% в контрольній групі; 2) Емпатія ~ 24% в експериментальній групі та 15% в контрольній групі;

Висновки. Проведене нами емпіричне дослідження дозволило зробити висновок, що після впровадження структурно-функціональної моделі та програми формування олімпійських цінностей у навчально-виховний процес молодших школярів, як однієї з ланок інноваційних методів навчання в сучасній освіті, це дає за певних організаційно-педагогічних умов високий результат.

Експеримент підтвердив ефективність розробленого плану формування олімпійських цінностей у виховному процесі молодших школярів та досягнув позитивних результатів. В результаті дослідження поставлена мета досягнута, поставлені завдання вирішені.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в теоретико-методологічному обґрунтуванні ролі й значення олімпійських цінностей в освітньому процесі учнів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Вербицький В. В. Формування ключових компетентностей учнів – основне завдання навчального закладу. *Теоретичні основи компетентісно орієнтованої освіти*. 2013. С. 32–36.
2. Воскобойнікова Г. Л. Інноваційно орієнтовані технології і методики навчання здорового способу життя в системі професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. 2011. № 3. С. 67–72.
3. Горбенко М. І. Ретроспективний аналіз проблеми індивідуалізації у фізичному вдосконалюванні школярів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2005. № 2-3. С. 41-44
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді (Затверджена наказом МОН України від 21 липня 2004 року № 605). *Директор школи*. 2004. № 40 (328), жовтень. С. 23–29.
6. Кострікова К.С. Формування олімпійських цінностей в освітньому процесі учнів початкової школи : дис. канд.пед.наук : 13.00.04 / Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. В.Винниченка. К., 2021. 230 с.
7. Присакар В. В. Формування громадянської позиції особистості у педагогічній спадщині В. Сухомлинського. *Педагогічний дискурс*. 2011. Вип. № 10. С. 426–430.
8. Цибульська В. В. Формування мотивації до професійно-прикладної фізичної підготовки студентів педагогічних спеціальностей на різних формах навчання : автореф. дис ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Дніпропетровськ: ДАФКС, 2015. 21 с.

References

1. Verbytskyj V. V. (2013). Formuvannia ključovykh kompetentnostej uchniv— osnovne zavdannia navchalnoho zakladu [Forming of key kompetentnostey students is a basic task of educational establishment]. *Teoretychni osnovy kompetentisno orijentovanoi osvity* [Theoretical bases of kompetentisno of the oriented education], pp. 32–36. [in Ukraine].
2. Voskoboinikova, H. L. (2011). Innovatsiino orijentovani tekhnologii i metodyky navchannia zdravoho sposobu zhyttia v systemi profesiinoi pidhotovky maibutnix uchyteliv osnov zdorovia [Innovative Oriented Technologies and Techniques for Teaching Healthy Lifestyle in the Future Professional Teachers of Health Fundamentals]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences: coll. scient. works*. 3. 67–72.
3. Gorbenko M. I. (2005). Retrospektivnij analiz problemi individualizaciji u fizichnomu vdoskonalyuvanni shkolyariv. *Teoriya i metodika fizichnogo vihovannya i sportu*. 2-3. 41-44.
4. Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education] (2008). Acad. pedagogical. Sciences of Ukraine; main ed. V. H. Kremen. Kyiv, Ukraine: Yurinkom Inter. 1040.
5. Kontseptsiiia formuvannia pozytyvnoi motyvatsii na zdorovyi sposib zhyttia u ditei ta molodi (Zatverdzhena nakazom MON Ukrainy vid 21 lypnia 2004 roku # 605) [The concept of positive motivation forming for healthy lifestyle in children and youth (Approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 605 of July 21, 2004)]. (2004). *Dyректор shkoly – School Director*. Vol. 40 (328), october. P. 23–29.
6. Kostrikova K.S. (2021). Formuvannya olimpijs'ky'x cinnostej v osvitn`omu procesi uchniv pochatkovoyi shkoly' [Formation of Olympic values in the educational process of primary school students] : *Candidates thesis* : 13.00.04. K., Ukraine, 230.
7. Prysakar V. V. (2011). Formuvannia hromadianskoj pozytsii osobystosti u pedahohichnij spadshchyni V. Sukhomlynskoho. [Formation of the civic position of the individual in the pedagogical heritage of V. Sukhomlynsky]. *Pedahohichni dyskurs – Pedagogical discourse*, 10, 426–430 [in Ukrainian].
8. Tsibulska, V. V. (2015). Formation of motivation to professionally-applied physical training of students of pedagogical specialties on various forms of training: *Abstract of the candidate's thesis*: Dnepropetrovsk: DAFKS. 21.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).89

УДК 378.147:797.21

Хіміч І. Ю.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологій оздоровлення і спорту
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського, м. Київ
ORCID: 0000-0002-6094-9088

Парахонько В. М.

старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського, м. Київ
ORCID: 0000-0001-7816-5014